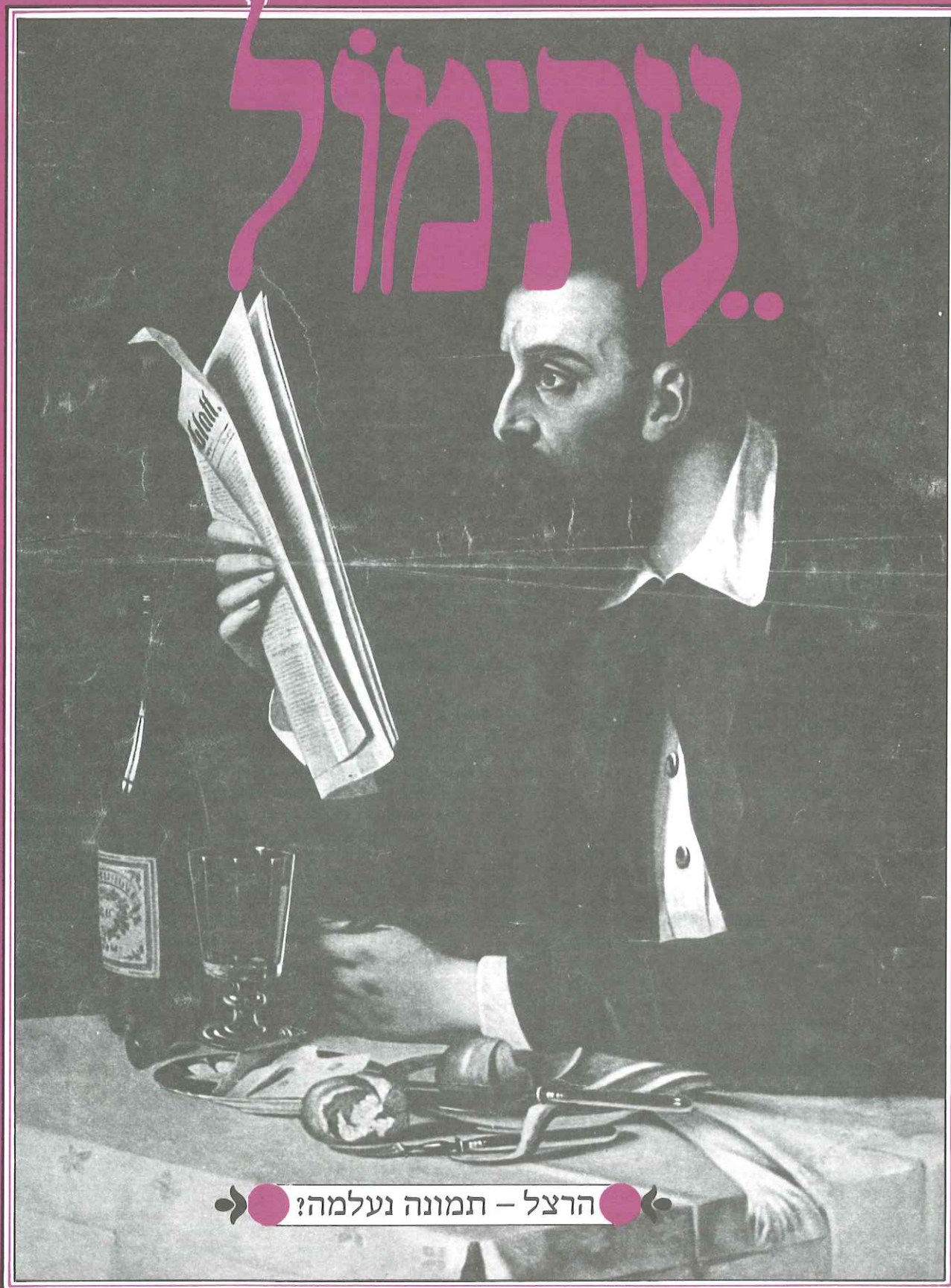

עיתון

→ ● הרצל - תמונה נעלמה? ● ←

תמונה נעלמה – ציור השער

מכס קורצווייל היה קצין בצבא האוסטרי בסוף המאה הקודמת, אולם חיבתו היתה נתונה לציור והוא נודע בין ציירי אוסטריה. חבר צעיר היה לו, כבן שלושים, שהתפרסם בוינה כעתונאי וסופר ומחזאי מצליח, איש העולם הגדול, המקובל בחוגי החברה הגבוהה ובא במסיבותיה ואהוד שם. גבר נאה היה אותו עתונאי, בעל עינים רושפות, זקן יפה, פנים נאות – דמות רומנטית נלהבת, כמשורר סוער. מכס צייר את חברו בבית־קפה, מושב קבוע של עתונאי וינה באותם ימים, קורא מאמר שהוא עצמו כתב, ובקבוק יין לפניו. שמו של החבר היה תיאודור הרצל. הציור היה מוצלח מאוד והמבקרים ראו אותו כאחת מיצירותיו הטובות של קורצווייל. אותם ימים היה הרצל איש נודע בטרקלינים ובחברה הגבוהה של וינה, רחוק מכל עניין יהודי ובודאי שלא עלה בדעתו אז להציע הקמת מדינה יהודית בקצה היס־התיכון.

לאחר מותו של הרצל עבר הציור לידי קרוב של אשתו, פאול נשואר, והיה תלוי בביתו במשך 30 שנה. בשנת 1938 ביקש נכדו של נשואר לעזוב את אוסטריה ושלח את רכשו, כולל תמונתו של מי שהיה מקובל כהרצל, לארצות־הברית. אולם הוא עצמו לא הגיע בסופו של דבר לאמריקה. ברגע האחרון נתפתה להאמין, כי משטר היטלר יחלוף. הנכד ומשפחתו נרצחו בידי הגרמנים.

בשנת 1972 סופר הסיפור על־ידי ה. גראד־גודמן בעתון היהודי־אמריקאי "הדסה" ושם גם נמסר מה קרה בתמונה:

חפציו של הנכד שהגיעו לאמריקה נמכרו ונרכשו על־ידי אמריקאי שהחזיק בהם כ־25 שנים. הוא מת ויורשיו הוציאו את החפצים למכירה פומבית. על המכירה נודע לגברת גרטורד קרץ־הורניק, שמוצאה מוינה ושעסקה בממכר עתיקות. היא לקחה עמה את אמה, שהיתה בתו של מומחה לעתיקות בוינה. השתים בדקו את התמונות שבעזבו. פתאום ראתה הבת גרטורד את תמונת הצעיר המזוקן הקורא בעתון וצעקה: "אמא, ראי – הרצל!". האם, המומחית לקניות מסוג זה, הזהירה את הבת לא להרים קול ולא להתרגש, כדי שהסוד לא ייגלה ולא יהיו מתחרים לקניה.

השתים היו פעילות ציוניות ותיקות בניו־יורק. הסב – אב האם – גם הכיר את הרצל. עדיין לא היו בטוחות אם השערותן נכונה. אבל הן הסתכלו בצד השני של התמונה ושם היה כתוב: "פורטרט של תיאודור הרצל, נעשה על־ידי מכס קורצווייל, רכוש משפחת נשואר".

הן רכשו את הציור, גם אם יש בין המומחים, שאינם בטוחים כי זו תמונת הרצל. כפי שמסר עתון "הדסה", החליטה גרטורד קרץ־הורניק לא למכור את התמונה, שבעליה האמיתיים – כך אמרה – הוא העם היהודי, והיא הבטיחה למסור אותה למוזיאון הרצל בירושלים. עד היום, כפי שנמסר לי, התמונה איננה בידי המוזיאון.